

Die Ontdekking van Mapungubwe.

Terwyl ek onderwys gegee het op Brombeck-skool, het ek in sekere Mrs. v.d. Walt daar ontmoet, wat daar kinders op skool had. Met toeval verneem ek van hom, dat hy in kaffer het, wat weet van 'n sekere „Gheimsinnige koffie“, waarop daar alle hande „dinge“ is. Die gevolg was, dat ek my vader, E.S.J. van Graan, dadelik in kennis gestel het daarvan, want hy sou alreeds vyf jaar na 'n sodanige koffie.

Ons het toe besluit om die 31ste Dec. 32 ons soektog te begin. Ons is toe per motor na Mrs. H. v.d. Walt, want ons moes sy kaffer kry, om ons die koffie te gaan aanwys. Mrs. v.d. Walt en sy skoonseun Mrs. D. du Plessis is toe saam.

Op pad na die Limpopo vallei sou ons die kaffer Mawona ontmoet, wat ons die geheime paadjie teen die „Gheime kof“ sou gaan wys.

Daar dit 'n reinrige dag was, het die ou kaffer beslis gewis om saam te gaan, want sy woorde was, „Julle sal nie net alleen papnat reën nie, maar julle sal ook nie lewendig terug kom nie“. Met veel moeite het hy naderhand vertel van sy seun, wat in ont vrede weg woon, en dit sou ons hielwaar skynlik die plek gaan aanwys.

Met veel moeite en ergenis het ons toe die seun gekry, wat ingewillig het om saam te gaan. So omtrent 11 uur het ons die koffie Mapungubwe bestyg, langs die geheime paadjie, wat die kaffer ons aangelees het. Die kaffer self was glad nie daarvan hoer om op te klim nie, maar toe hy sien.

dat dit met ons alles goedgaan, en hy allernig daaronder moet agterbly, het hy ook maar ons voetstaple gevolg

Toe ons te kom, wou die kaffer niks doen nie. Ons het egter die koppie in biefji bekyk, maar in paar van ons was raamlik teltugestel, want daar het maar net stukke klippe rondgely, en niks anders nie. Een of twee van ons het ook die opmerking gemaak, dat daar niks te doen is nie, want daar was alreeds mense voor ons, want daar was etlike graafplekke gewes.

My vader se woorde egter was: „Nou moet julle op julle knieë knip, en sien wat julle op die grond kan vind.“ Dadelik het my vader en ek die kop sistematies, van een kant af noukeurig begin ondersoek, wat natuurlik maar knip-knip gegaan het.

Eers het ek in paar stukke yster gereedskap opgetel, wat my belangstelling meer gaande gemaak het. Na in rukkie het ek in paar stukke koper voorwape opgetel, en my belangstelling was nog groter, maar helaas, — daar het in reën bui op ons uitgesak, met die gevolg, dat ons papnat was en sidde van die koue. Alle belangstelling omtrent oudhede het natuurlik toe verdwyn, maar ons was nog steeds op ons knieë en, — — „Mintig, dis in mooi plaaitjie haidie, — dit lyk amper soos goud! Daar lê nog een!“ Met in bly gemaak wys ek toe my vonds aan my vader, wat dadelik bevestig, dat dit goudplaat is. Ek wys hom toe waar ek dit gevind het,

en dadelik merk hy toe, dat daar baie glaskralekies op die grond lê, en terwyl hy besig was om dit op te tel, sien hy dat daar ook goue kralekies tussen die ander is.

Hy roep ons toe almal en ons begin goue kralekies te soek. In Rutkii daarna het my vader 'n plek gekry, waar daar groter goue krale lê, en waar daar 'n paar goue ringe bokant die grond uitsteek.

Terwyl ons nog so rondsoek in goue kralekies kry ons die bek van 'n kleipot, wat bokant die grond uitsteek. Dit het ons toe uitgehaal, maar daarin was niks in te vinde nie.

Ondertussen het dit nog maar altyd sag gereën, met die gevolg, dat ons besluit het, om die plek te verlaat tot die volgende dag.

Sondag, die 1ste Jan, 133 het weer begin met wolke in die lug, en 'n sagte reënjie, maar ongeveer 10 uur was ons weer hard besig om kralekies te soek. Steindii keer was ons nie net vier persone nie, maar wel vyf, want Mm. v.d. Walt se skoonseun M. Venke het gehoor van ons ontdekking van die vorige dag, en om alles in geheim te hou, moes ons hom innem as 'n aandeelhouer, al was dit ook ten koste van onself.

Daar ons vyf was, het die goue kralekies op die oppervlakte goue verduye, maar ons het goue uitgevind dat daar onder die oppervlakte ook goue kralekies is, met die gevolg dat ons met ons sakmesse begin goue het, en op die manier kom ons toe op 'n paar groot stukke goudplaat af, asook die buffelkies.

„Stadig kereb, - ons is nou op 'n graf!" was my vader se woorde, wat dadelik sien, wat sal gebeur, as elkeen net voortel om uit te kry, wat hy kam. Ons het die grond toe stadig weggeknap, totdat ons op die goue bande, om die bene afgekom het. Nadat ons dit versigtig verwyder het, het ons begin soek na die kop, - alles natuurlik met die grootste versigtigheid, en werklik, ons kry toe die kop, maar nie net dit alleen nie, maar ook wat ons vermoed om 'n kroon te wees, want dit lê bo teen die kopbeen. Ook het ons die arms versigtig oopgemaak, en op die linkehand het ons 'n besonder soort kleibordjii gevind.

Voor ons toe iets daarvan verwyder, wou ek eens 'n kiekie daarvan neem, maar die lug was so bewolk, dat dit geblyk het, of dit 'n saak van onmoontlikheid is. Die kiekies het sleg gekom, maar daar is wel een, wat kan getuig van wat ons sê.

Daarna het ons alles verwyder en toe die kop verlaat, want dit was al laat en ons wou nog graag ook die ander kuffe gaan besigtig.

Maandag-oggend, die 2^e Jan. het ons weer ons terugreis aarvaan, want my vader en ek wou nie graag by die hele plek moet omgedouwel word, soel dat dit onmoontlik gemaak word in wetenskaplike ondersoek sui.

Jh. A. van Graan.